

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui

2025-01-23

siunčiama tik el. paštu kultkt@lrs.lt, kestutis.vilkauskas@lrs.lt

Kultūros ministerijai

siunčiama tik el. paštu info@lrkm.lt, sarunas.birutis@lrkm.lt

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetui

siunčiama tik el. paštu algirdas.sysas@lrs.lt

DĖL INTERNETO ŽINIASKLAIDOS ASOCIACIJOS SIŪLOMO AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO, TAIP PAT KLAUSIMŲ, SUSIJUSIŲ SU EFEKTYVESNIU LOTERIJŲ DALYVAVIMU FINANSUOJANT VALSTYBĖS GERUOSIUS PROJEKTUS KULTŪROS, MENO IR PAVELDO SRITYSE

2024-12-30 savo raštu Interneto žiniasklaidos asociacija (toliau – **IŽA**) pasiūlė pakeisti Azartinių lošimų įstatymo 10 straipsnio 9 dalies 4 punktą taip, jog pereinamuoju laikotarpiu (nuo 2025-07-01 iki 2027-12-31) interneto svetainėse būtų leidžiama skelbti reklamos skydelius su nuoroda, kaip ir yra šiuo metu.

Nacionalinė lošimų ir žaidimų verslo asociacija¹ (toliau – **NLŽVA**), teikdama savo pastabas, tokiam IŽA siūlymui pritaria. IŽA pasiūlymas yra pagrįstas, galėtų ištaisyti 2020-2024 metų Seimo kadencijoje pagrįdę TS-LKD frakcijos narių padarytas grubias lošimo paslaugų teisinio reguliavimo klaidas.

Todėl NLŽVA, matydama lošimo paslaugų rinkos problematiką ženkliai giliau, papildomai siūlo (detalūs pagrindžiantys argumentai pateikti šiame rašte žemiau):

1. Šiuo metu Azartinių lošimų įstatyme esančias reklamos ribojimo taisykles perkelti ir į Loterijų įstatymą, kas leistų užtikrinti, jog savo turiniu analogiškų lošimo paslaugų vartotojai būtų saugomi vienodai, o atskiros lošimo paslaugos nebūtų diskriminuojamos ar privilegijuojamos:
 - a. Loterijų atveju (kaip jau seniai neleidžiama kitoms lošimo paslaugų rūšims) turi būti griežtai draudžiama reklamuoti didžiulio masto laimėjimus, kurie šiandien yra pagrindinė perteklinį loterijų paslaugų vartotojų išlaidavimą skatinanti priemonė;
 - b. Organizuojant loterijas taip pat turi būti taikomi ir visi kiti ribojimai, šiuo metu taikomi azartiniais lošimams, o ypač – Atsakingo lošimo organizavimo principai, išlaidų ribos;
2. Azartinių lošimų įstatyme:
 - a. turi būti atsisakyta išskirtinio lažybų statuso, o atitinkama galimybė pateikti informaciją apie lošimų paslaugas numatyta ir visoms kitoms nuosaikesnėms (lyginant pagal socialinės rizikos mastą ir vartotojų išlaidas) lošimo paslaugoms – totalizatoriaus, lažybų, bingo ir B kategorijos lošimo automatų;
 - b. turi būti palikta galimybė pateikti informaciją apie prekės ženklą, šiai informacijai vedant (internetu atveju – aktyvios nuorodos pagalba) vartotoją į bendrąją lošimo organizatoriaus interneto svetainę, kaip ir prašo Interneto žiniasklaidos asociacija;

¹ NLŽVA veikia nuo 1994 metų, aktyviai dalyvavo legalizuojant azartinius lošimus Lietuvoje, koncentruojasi išimtinai į klausimus susijusius su lošimo paslaugų (lošimų ir loterijų) teisiniu reguliavimu, atlieka teisės aktų analizę ir vertinimą, teikia siūlymus valstybės institucijoms. Ilgametė asociacijos ekspertinė patirtis, išvalgos ir analizė turėtų padėti valstybei ištaisyti padarytas teisinio reguliavimo klaidas, užtikrinti efektyvesnę valstybės reguliavimą, didinti biudžeto pajamas ir neutralizuoti neigiamas socialines pasekmes visuomenei, tuo pat metu užtikrinti tvarų lošimo paslaugų rinkos funkcionavimą.

- c. turi išlikti dabartiniai limitai informacijos pateikimo trukmei ir dažniui, kitos atsakingo lošimo priemonės, įtvirtinančios atskirų lošimo azartiškumą ribojančius parametrus (mažiausiai lošimo ciklo trukmė, bendras lošimo laikas, išlaidų limitai ir kt.);
3. Abiejuose (ir Azartinių lošimų, ir Loterijų) įstatymuose turi būti atsisakyta pereinamojo laikotarpio, nustatant, jog informacijos pateikimas didžiausios socialinės rizikos lošimo paslaugų atveju negalimas iš viso, o lažybų ir kitų nuosaikesnių lošimo paslaugų atveju būtų taikomos aukščiau išvardintos informacijos pateikimo ribojimo priemonės;
 4. Perkelti Europos Sąjungos valstybių gerąją praktiką į Lietuvos teisinę sistemą – įkurti Nacionalinę loteriją ir iš jos gaunamų pajamų reikšmingą dalį skirti kultūros, meno ir paveldo bei sporto finansavimui.

Pažymėtina, jog šiuos pakeitimus reikia įtvirtinti kuo greičiau, iki šių metų liepos 1 dienos, kad *de facto* neleisti įsigaliooti akivaizdžiai diskriminaciniam įstatymui, sukūrusiam skirtingas konkurencines sąlygas rinkoje.

Tuo pat metu atkreiptinas dėmesys, jog Lietuva galėtų perimti Vokietijos patirtį, kuri panašią problemą sprendė dar 2021 metais, kai viena iš paskutinių Europoje priiminėjo naujos redakcijos federacinį nuotolinius lošimus reguliuojantį įstatymą. Atsisakiusi kazino lošimų internete (A kategorijos automatų ir stalo lošimų) nuotoliniu būdu siūlomiems lošimo automatams nustatė maksimalius parametrus (maksimalų statymą 1 euras, ne trumpesnę nei 5 sekundžių lošimo ciklo trukmę, maksimalų 1 tūkst. eurų per mėnesį vartotojo depozitą ir kt.). Tokiu būdu realizuotas valstybinio reguliavimo tikslas – apribota didžiausios socialinės rizikos lošimo rūšių pasiūla, o likusioms užtikrintos vienodos konkurencinės sąlygos.

Konservatoriaus Mindaugo Lingės įstatymo projektas yra diskriminacinis, iškraipė konkurencines sąlygas rinkoje

Aukščiau išdėstyti siūlymai kyla iš faktinių aplinkybių, jog Mindaugo Lingės iniciatyva registruotas ir 2024 metų lapkričio 12 dieną priimtas Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XIV-3132 įtvirtino neargumentuotą bei nepagrįstą išskirtinį statusą lažyboms:

- Įstatymu pereinamuoju laikotarpiu (nuo 2025 metų liepos 1 dienos iki 2027 metų gruodžio 31 dienos) lažyboms suteikiama išskirtinė galimybė tęsti reklamos priemonės, kai kitoms lošimų rūšims (netgi gerokai nuosaikesnėms, mažesnės socialinės rizikos) tokia išlyga netaikoma.
- Įstatymu visiškai ignoruota aplinkybė, jog būtent loterijos yra labiausiai azartiška ir didžiausios dalies šalies gyventojų vartojama lošimo paslauga. Tačiau jokie reklamos ribojimai loterijų reklamai nėra taikomi, nors dalis loterijų paslaugų (pavyzdžiui, nuotolinės momentinės loterijos) yra gerokai didesnės socialinės rizikos lošimo paslaugos, nei daugelis nuosaikių azartinių lošimų paslaugų (pavyzdžiui, totalizatoriaus, bingo ar B kategorijos lošimo automatų veiklos).
- Dar svarbiau, jog ir praeitų laikotarpių ir naujausi Lošimų priežiūros tarnybos skelbiami rinkos statistiniai duomenys patvirtina, jog būtent loterijų paslaugų vartojimas yra reikšmingai didesnis už kitų, nuosaikesnių lošimo rūšių. Pavyzdžiui, vien per 2024 metų I-III ketvirčius Lietuvos gyventojų išlaidos loterijoms sudarė 51,9 mln. eurų, kai atitinkamu laikotarpiu antžeminiuose lažybų punktuose išleista tik 6,2 mln. eurų, o antžeminiuose B kategorijos lošimo automatų salonuose tik 21,7 mln. eurų. Net didžiausios socialinės rizikos antžeminiuose kazino (lošimo namuose) išleista tik 24,5 mln. eurų. Akivaizdu, jog loterijų bendrosios pajamos lygintinos su visų (!) antžeminių lošimo rūšių bendrųjų pajamų suma, kas patvirtina aukščiau išdėstytus argumentus.

M. Lingės teisinio reguliavimo pakeitimai padaryti nepagrindžius ir nepateikus jokių duomenų, neatlikta ir pasekmių analizė. Tuo metu moksliniai tyrimai vienareikšmiškai rodo, jog vartotojams už nuotolines lažybas gerokai saugesnės lošimo paslaugų rūšys yra totalizatoriaus, bingo ir B kategorijos lošimo automatų veiklos. Visų šių nuosaikesnių lošimo paslaugų rūšių organizatoriai, įsigaliojus aiškiai

ydingam ir diskriminaciniam įstatymui negalės informuoti visuomenės nei savo bendrovės pavadinimo, nei prekės ženklo, nei lošimų rūšies, o lažybos ir loterijos galės.

Taip pat nėra jokių objektyvių duomenų ir nustatytam pereinamajam laikotarpiui. Pavyzdžiui, kodėl lažybų atveju pereinamasis laikotarpis yra reikalingas 2,5 metų? Akivaizdu, jog M. Lingės teisinio reguliavimo pakeitimai yra diskriminacinio pobūdžio, iškraipo sąžiningos konkurencijos sąlygas, turi korupcinių požymių.

Reklamos ribojimai visoms lošimo paslaugų rūšims (ir loterijoms)

ES teisėje „lošimo paslaugos“ apima Lietuvos teisėje naudojamas sąvokas „azartiniai lošimai“ ir „loterijos“. 2011 metais Europos Komisijos patvirtintoje² Žaliojoje knygoje „Internetiniai lošimai vidaus rinkoje“ 15 psl. įtvirtinta, jog „Lošimų paslaugos – tai bet kurios paslaugos, kurios apima pinigų sumos statymą sėkmės žaidimuose, įskaitant loterijas ir lažybų sandorius, ir yra teikiamos fiziniu arba nuotoliniu būdu elektroninėmis priemonėmis atskiru paslaugų gavėjo prašymu“. Kitaip tariant, ES teisė loterijas laiko viena iš lošimo paslaugų rūšių.

Tai, kad lošimo paslaugų rūšys vartotojams daro skirtingą socialinį poveikį, 2024 metų birželio 5 dieną Vyriausybė konstatavo savo Nutarime Nr. 432, kurio 1.1 punkte rašė: „[...] atsižvelgiant į tai, kad lažybų azartiškumas mažesnis, t. y. laiko tarpas tarp atlikto statymo ir rezultato yra ilgesnis nei kitų lošimų metu, įvertinti galimybę leisti skelbti lažybų reklamą ir informaciją apie lažybas [...]“. Taigi, Vyriausybė teigia, jog konkrečios lošimo paslaugos rūšies socialinė rizika (pavojingumas) priklauso nuo lošimo ciklo trukmės. Apgailėstaujame, jog Vyriausybė suklydo, nes socialiniam poveikiui, jo mastui įtaką turi ne vienas, o pagrindinių kriterijų visuma – didžiausio vienkartinio statymo ir laimėjimo dydžiai, vieno lošimo ciklo trukmė ir kt. Lietuvos atveju valstybės jie yra nustatyti tik vienai rūšiai – B kategorijos lošimų automatams. Visoms kitoms rūšims juos nusistato pats lošimų ar loterijų organizatorius.

Galimybė laimėti didelius laimėjimus (loterijų atveju – skaičiuojamus net dešimtimis milijonų eurų!), kai kuriais atvejais greitai, kaip kazino lošimuose, yra esminiai azartą didinantys faktoriai. Todėl jiems ir turi būti skiriamas pagrindinis dėmesys, siekiant reklamos arba informacijos pateikimo ribojimų rezultato – t. y. mažesnio (nuosaikesnio, saugesnio) lošimo paslaugų vartojimo.

Atskirai pažymėtina, jog naujausia Lošimų priežiūros tarnybos užsakymu atlikta Lietuvos gyventojų apklausa³ (daryta 2023 metų lapkričio 22 – gruodžio dienomis) parodė ir patvirtino, jog loterijos Lietuvoje yra masiškiausia ir azartiškiausia lošimo paslaugų rūšis. Loterijose dalyvauja net 45 proc. gyventojų (kai visose azartiniuose lošimuose rūšyse kartu sudėjus atitinkamai tik 12 proc.). Net 80 proc. loterijų vartotojų nurodo, kad loterijose dalyvauja būtent dėl noro laimėti pinigų ar daiktinį prizą. Azartiniuose lošimuose tokių 56 proc.

Tokia padėtis susiklostė, nes Lietuvoje istoriškai loterijos legalizuotos daugiau nei dešimtmečiu anksčiau, nei azartiniai lošimai. Būtent todėl šias lošimų paslaugas reglamentuojantys įstatymai yra du: vienas loterijas, o kitas lošimus. Tačiau dėl technologijų plėtros loterijos, ypač momentinės, yra įgijusios daugelį azartinių lošimų požymių, todėl ir jų teisinis reguliavimas turi būti suvienodintas. Dabartinė situacija rinkoje iškraipo konkurencines sąlygas, diskriminuoja kitas lošimo paslaugų rūšis.

Nacionalinės loterijos modelio nauda finansuojant kultūrą, meną, paveldą ir sportą

Naudodamasi proga NLŽVA atkreipia Jūsų dėmesį, jog daugelyje pasaulio ir Europos valstybių, siekiant gerųjų valstybės projektų finansavimo kultūros, meno, paveldo, sporto srityse, vykdančios loterijų veiklą maksimaliai efektyviai, yra įtvirtintas nacionalinės loterijos modelis. Lietuvoje jo nėra. Vietoje jo, rinkoje veiklą vykdo dviejų susijusių privačių bendrovių grupė, remianti sportą, o ne kultūros, meno ir paveldo sritis. Kodėl keliamas klausimas neišspręstas iki šiol, o rinka veikia neefektyviai, reikalauja atsakymo.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX%3A52011DC0128>

³ https://lpt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/1/fKgjf_jcXQA.pdf

Raginame Kultūros ministeriją ir Seimo Kultūros, Biudžeto ir finansų komitetų narius atkreipti dėmesį į šį Lietuvos valstybei svarbų klausimą.

Mūsų nuomone, būtina pažiūrėti giliau ir plačiau, ir kuo skubiau, imtis svarbaus ir valstybei naudą nešančio darbo, perkeliant Europos Sąjungos valstybių gerąją praktiką į Lietuvos loterijų veiklą reglamentuojančią teisinę sistemą – įkurti Lietuvos Nacionalinę loteriją ir iš jos gaunamų pajamų, kitaip nei yra šiuo metu, reikšmingą dalį skirti kultūros, meno, paveldo ir sporto finansavimui. Pavyzdžiui, perėmus D. Britanijos ir kitų valstybių praktiką ir ją įtvirtinus Lietuvoje, su efektyvius loterijų veiklą, šioms kultūros sritims galėtų būti kasmet papildomai skiriama reikšmingos sumos – 10 ir daugiau milijonų eurų.

Pagarbiai,

Nacionalinės lošimų ir žaidimų verslo asociacijos prezidentas

Liutauras Ulevičius